

עוד בפתרון חלומות פרעה

Par'oh's Dreams: A New Look

ע"פ ד"ר משה זיידל – נפטר כה בכסלו, תשל"א

(1) במדבר יב

(ו) וַיֹּאמֶר שְׁמַעְרָנָא דְבָרֵי אֲסִיחִיָּהּ נְבִיאֲכֶם ה' בְּמִרְאָה אֱלֹוֹי אֲתוֹדֵעַ בְּחֹלֹם אֲדַבְּרָבוּ: (ז) לֹא־כֵן עֲבָדֵי מִשָּׁה בְּכָל־בֵּיתִי נֹאמְנָן הוּא: (ח) פֶּה אֶל־פֶּה אֲדַבְּרָבוּ וּמִרְאָה וְלֹא כְחִיּוֹת וּתְמַנֵּת ה' יִבִּיט וּמִדּוֹעַ לֹא יֵרְאֹתֶם לְדַבֵּר בְּעַבְדֵי כַּמִּשָּׁה:

(2) שופטים יד

(יב) וַיֹּאמֶר לָהֶם שְׁמֹשׁוֹן אֲחֻדְהֶנָּא לְכֶם חִידָה אֲסִיחֶגְד תְּגִידוּ אוֹתָהּ לִי שְׁבַעַת יָמֵי הַמִּשְׁתָּה וּמִצְאֹתֶם וְנִתְתִּי לְכֶם שְׁלֹשִׁים סְדִינִים וּשְׁלֹשִׁים חֲלֶפֶת בְּגָדִים: (יג) וְאֲסִילָא תּוּכְלוּ לְהַגִּיד לִי וְנִתְתֶם אֲתֶם לִי שְׁלֹשִׁים סְדִינִים וּשְׁלֹשִׁים חֲלִיפּוֹת בְּגָדִים וַיֹּאמְרוּ לוֹ חִידָה חִידַתְךָ וְנִשְׁמַעְנָהּ: (יד) וַיֹּאמֶר לָהֶם מִהֶאֱכָל יֵצֵא מֵאֱכָל וּמֵעוֹ יֵצֵא מִתּוֹק וְלֹא יָכֹלוּ לְהַגִּיד הַחִידָה שְׁלֹשֶׁת יָמִים: (טו) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וַיֹּאמְרוּ לְאִשְׁת־שְׁמֹשׁוֹן פְּתִי אֶת־אִישׁךָ וַיַּגִּדְנוּ אֶת־הַחִידָה פְּדָנְשֶׁרֶף אוֹתְךָ וְאֶת־בֵּית אֲבִיךָ בְּאֵשׁ הַלִּירִשְׁנוּ קְרִאתֶם לָנוּ הָלָא: (טז) וַתִּבְרַךְ אֵשֶׁת שְׁמֹשׁוֹן עָלָיו וַתֹּאמֶר רַק־שִׁנְאֵתְנִי וְלֹא אֶהְבֶּתְנִי הַחִידָה חִדַּתְךָ לְבָנֵי עַמִּי וְלִי לֹא הִגַּדְתָּה וַיֹּאמֶר לָהּ הֲנֵנּוּ לְאָבִי וְלֵאמֹי לֹא הִגַּדְתִּי וְלֹךְ אֲגִיד: (יז) וַתִּבְרַךְ עָלָיו שְׁבַעַת הַיָּמִים אֲשֶׁר־הָיָה לָהֶם הַמִּשְׁתָּה וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וַיַּגִּדְלָהּ כִּי הִצִּיקְתָּהּ וַתַּגִּד הַחִידָה לְבָנֵי עַמָּהּ: (יח) וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֲנִשֵׁי הָעִיר בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי בְּטָרֶם יָבֵא הַחֶרֶסֶה מִהַמְּתוֹק מִדְּבִשׁ וּמֵה עוֹ מֵאֲרִי וַיֹּאמֶר לָהֶם לוֹלֵא חֲרַשְׁתֶּם בְּעַגְלָתִי לֹא מִצְאֹתֶם חִידָתִי:

(3) החלום – Pharaoh's dream(s)

א וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וּפְרַעֲהָ חֹלֵם וַהֲנֵה עֹמֵד עַל־הַיָּאָר: ב וַהֲנֵה מִקְהִיָּאָר עֹלֵת שְׁבַע פְּרוֹת יְפוֹת מִרְאָה וּבְרִיאַת בֶּשֶׂר וַתִּרְעִינָה בְּאָחוּ: ג וַהֲנֵה שְׁבַע פְּרוֹת אַחֲרוֹת עֹלוֹת אַחֲרֵיהֶן מִקְהִיָּאָר רַעוֹת מִרְאָה וְדָקוֹת בֶּשֶׂר וַתַּעֲמַדְנָה אֲצֵל הַפְּרוֹת עַל־שֵׁפֶת הַיָּאָר: ד וַתֹּאכְלֶנָה הַפְּרוֹת רַעוֹת הַמִּרְאָה וְדָקוֹת הַבֶּשֶׂר אֶת שְׁבַע הַפְּרוֹת יְפוֹת הַמִּרְאָה וַהֲבְרִיאַת וַיִּיקֶץ פְּרַעֲהָ: ה וַיִּישָׁן וַיַּחֲלֵם שֵׁנִית וַהֲנֵה שְׁבַע שְׁבָלִים עֹלוֹת בְּקִנָּה אֶחָד בְּרִיאוֹת וְטָבוֹת: ו וַהֲנֵה שְׁבַע שְׁבָלִים דָּקוֹת וּשְׂדוּפוֹת קָדִים צְמָחוֹת אַחֲרֵיהֶן: ז וַתִּבְלַעְנָה הַשְּׁבָלִים הַדָּקוֹת אֶת שְׁבַע הַשְּׁבָלִים הַבְּרִיאוֹת וַהֲמַלְאוֹת וַיִּיקֶץ פְּרַעֲהָ וַהֲנֵה חֹלֹם: ח וַיְהִי בַבֶּקֶר וַתִּפְעַם רוּחוֹ וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת־כְּלִחְרַטְמֵי מִצְרַיִם וְאֶת־כָּל־חַכְמֵיהֶם וַיְסַפֵּר פְּרַעֲהָ לָהֶם אֶת־חֲלֹמֹו וַאִיךְ־פִּתְרָהּ אוֹתָם לְפְרַעֲהָ:

(4) דברי פרעה – Pharaoh recounts the dream(s)

ז וַיַּדְבֵּר פְּרַעֲהָ אֶל־יוֹסֵף בְּחֹלְמֵי הַנְּנִי עֹמֵד עַל־שֵׁפֶת הַיָּאָר: יח וַהֲנֵה מִקְהִיָּאָר עֹלֵת שְׁבַע פְּרוֹת בְּרִיאוֹת בֶּשֶׂר וּפְתֵת תֹּאֵר וַתִּרְעִינָה בְּאָחוּ: יט וַהֲנֵה שְׁבַע־פְּרוֹת אַחֲרוֹת עֹלוֹת אַחֲרֵיהֶן דְּלוֹת וְרַעוֹת תֹּאֵר מְאֹד וְדָקוֹת בֶּשֶׂר לֹא־דָאִיתִי כִּהְנֵה בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם לְרַע: כ וַתֹּאכְלֶנָה הַפְּרוֹת הַדָּקוֹת וְהַרַעוֹת אֶת שְׁבַע הַפְּרוֹת הַרֵאשׁוֹנוֹת הַבְּרִיאוֹת: כא וַתִּבְאֵנָה אֶל־קַרְבְּנָהּ וְלֹא נִדְעָ כִּי־בָאוּ אֶל־קַרְבְּנָהּ וּמִרְאִיהֶן רַע פֶּאֶשֶׁר בַּתְּחִלָּה וַאִי־קֶץ: כב וַאֲרֵא בְּחֹלְמֵי הַנְּנִי שְׁבַע שְׁבָלִים עֹלֵת בְּקִנָּה אֶחָד מִלֵּאֹת וְטָבוֹת: כג וַהֲנֵה שְׁבַע שְׁבָלִים צְנֻמוֹת דָּקוֹת שְׂדוּפוֹת קָדִים צְמָחוֹת אַחֲרֵיהֶם: כד וַתִּבְלַעְן הַשְּׁבָלִים הַדָּקוֹת אֶת שְׁבַע הַשְּׁבָלִים הַטָּבוֹת וַאֲמַר אֶל־הַחַרְטֻמִּים וַאֲנִי מִגִּיד לִי:

Questions:

- 1) Why does the *פרעה* repeat *תורה*'s dreams?
- 2) Why does *יוסף* restate the terms of the dream in his interpretation?
- 3) Why does *יוסף* feel that it is his place to advise the king how to respond to the dream's message?
- 4) What kind of dream is this – to see cows eating cows or to see stalks eating anything?
- 5) How many dreams did *פרעה* have?

5 פתונו של יוסף – Yoseph's interpretation of the dream(s)

כה ויאמר יוסף אל־פרעה

חֲלוֹם פְּרֵעָה אֶחָד הוּא

את אשר האלהים עשה הגיד לפרעה: כו שבע פרות הטבת שבע שנים הנה ושבע השבלים הטבת שבע שנים הנה חלום אחד הוא: כו ושבע הפרות הרקות והרעות העלת אחריהן שבע שנים הנה ושבע השבלים הרקות שדפות הקדים יהיו שבע שני רעב:

Summary – this is what he saw...

כח הוא הדבר אשר דברתי אל־פרעה אשר האלהים עשה הראה את־פרעה: כט הנה שבע שנים באות שבע גדול בכל־ארץ מצרים: ל וקמו שבע שני רעב אחריהן

...and this is what he imputed

ונשבת כל־השבע בארץ מצרים וכלה הרעב את־הארץ:

לא ולא יודע השבע בארץ מפני הרעב והוא אחרי־כן פרכבד הוא מאד:

Explanation of the repetition

לב ועל השנות החלום אל־פרעה פעמים פרינכון הדבר מעם האלהים וממהר האלהים לעשותו:

6 עצתו של יוסף – Yoseph's economic advice

לג ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם ושיתהו על־ארץ מצרים: לד יעשה פרעה ויפקד פקדים על־הארץ וחמש את־ארץ מצרים בשבע שני השבע: לה ויקבצו את־כל־אכל השנים הטבות הבאת האלה ויצברו־בָּר תחת יד־פרעה אכל בערים ושָׁמְרוּ: לו והיה האכל לפקדון לארץ לשבע שני הרעב אשר תהיין בארץ מצרים ולא־תכרת הארץ ברעב:

7 תגובת פרעה ועבדיו – Pharaoh's reaction

לז וייטב הדבר בעיני פרעה ובעיני כל־עבדיו: לח ויאמר פרעה אל־עבדיו הנמצא כזה איש אשר רוח אלהים בו: לט ויאמר פרעה אל־יוסף אחי הודיע אלהים אותך את־כל־זאת איך־נכון וחכם כמוך: מ אתה תהיה עליבתי ועל־פיך ישק כל־עמי רק הכסף אגדל ממך:

8 תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נה עמוד ב

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: אין מראין לו לאדם אלא מהרהורי לבו, שנאמר אנת מלכא רעיונך על משכבך סלקו, ואיבעית אימא מהכא רעיוני לבך תנדע. אמר רבא: תדע, דלא מחוו ליה לאינש לא דקלא דדהבא, ולא פילא דעייל בקופא דמחטא.

R. Samuel b. Nahmani said in the name of R. Jonathan: A man is shown in a dream only what is suggested by his own thoughts, as it says, *As for thee, Oh King, thy thoughts came into thy mind upon thy bed.* Or if you like, I can derive it from here: *That thou mayest know the thoughts of the heart.* Raba said: This is proved by the fact that a man is never shown in a dream a date palm of gold, or an elephant going through the eye of a needle.

9 ספורנו בראשית מא:ח

ואין פותר אותם. מפני שחשבו שהם שנים טעו בפתרון כי בחלק הראשון ממנו היתה הסבה הפועלת והחומרית בלבד שהן הפרות חורשות והיאור המשקה ובחלק השני היתה הסבה הצוריית והתכליתית בלבד והם השבלים:

10 פירוש רס"ג למשלי א:ה-ו

(בבאור "מליצה")... כמו שבאר יוסף חלום פרעה שבע פרות ושבע שבלים, לפי שהוא פרק את הסדר וסדרו סידור אחר, ואמר שבע פרות טובות תאכל שבע שבלים טובות, וזה מורה על דושן ושובע, ושבע פרות רעות תאכל שבע שבלים רעות וזה מורה על בצורת ורעב.